

รูปแบบการจัดการศึกษาที่พึงประสงค์ในประเทศไทย Form of Education is Desirable in Thailand.

พระมหาเผด็จ จิรกุล (จงสกุลศิริ)¹

ดร.ศิริพร ทัตสนศรี²

Phramaha Phadet Jirakulo

Ph.D Siriphon Tatsanasee

บทคัดย่อ

การศึกษาไทยได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ถึงปัญหาและความล้มเหลวที่เกิดขึ้น จากการจัดอันดับตามรายงานของ World Economic Forum ในปี พ.ศ. 2557 - 2558 ระบุว่าประเทศไทยมีอันดับคุณภาพทางการศึกษาขั้นพื้นฐานลำดับ 7 ในกลุ่มประเทศอาเซียนที่ได้รับการจัดอันดับ โดยคนไทยกว่าร้อยละ 87 เชื่อว่าการศึกษาไทยอยู่อันดับสุดท้ายในกลุ่มประเทศอาเซียนจริง ซึ่งมูลเหตุที่สำคัญมาจากปัญหาที่สะสมมานานหลายประการอันเกิดมาจากระบบการเรียนการสอน หลักสูตร ครูผู้สอน โอกาสการเข้าถึงการศึกษา รวมไปถึงคุณภาพของนักเรียนไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้งบประมาณทางการศึกษาสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่การบริหารจัดการยังไม่ได้ดีมากนักโดยพบว่างบประมาณส่วนใหญ่ทุ่มเทไปที่การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีการใช้งบประมาณแบบต้ำน้ำพริกละลายในแม่น้ำเป็นส่วนใหญ่ คือนำไปใช้ไม่ตรงจุดสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนา หรือนำไปจัดการแต่ละเรื่องมากเกินไปจนกว่าผลผลิตคุณภาพที่ได้ไม่คุ้มค่า และถ้าหากได้รับงบน้อยก็จะส่งผลกระทบต่อนักเรียนที่ได้รับโอกาสไม่เท่ากันมากขึ้น อีกทั้งเป็นไปในสัดส่วนที่มากกว่าอาชีวศึกษาค่อนข้างมาก ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนในระดับอาชีวศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพสูงมากนักและไม่สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยในปัจจุบันยุคสังคมเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมต่างๆมากขึ้น นอกจากนี้แม้จะจัดสรรงบประมาณให้กับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นจำนวนมาก แต่ยังพบปัญหาโอกาสการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้มีฐานะและผู้ไม่มีฐานะ ยิ่งมองให้ลึกไปถึงผู้บริหารระดับสูงไม่มีความรู้ด้านวิชาการอย่างลึกซึ้งจึงพึ่งพิงบุคลากรระดับการจัดการงบประมาณหรือนักจัดการเงินจัดจ้างเป็นสำคัญ ผู้ใช้งบประมาณไม่เข้าใจเชิงวิชาการการจัดการศึกษาเชิงรุกอย่างลึกซึ้ง นักวิชาการไม่มีโอกาสลงลึกถึงงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และหรือผู้ที่เข้าใจระบบการจัดการการศึกษามีคุณภาพ นักวิชาการทุกระดับความคิด ปัจจุบันยังใช้ความคิดของนักการศึกษาในยุคเก่าและหรือดำเนินการพัฒนาคุณภาพแบบโยนหินถามทาง และไม่กล้าสู่ปัญหาแบบกล้าคิดกล้าทำที่สมควรบุกเบิกการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง ผู้รู้หรือนักวิชาการอิสระที่มีความคิด

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² สาขาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

เห็นแบบตรงไปตรงมาไม่มีโอกาสเข้าร่วมให้ข้อคิดหรือข้อเสนอแนะแบบประชาพิจารณ์ร่วม รวมไปถึงปัญหาอันเกี่ยวเนื่องกับหลักสูตรและการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยหลักสูตรของไทยไม่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพที่ตรงตามความสามารถของผู้เรียน เมื่อรวมเข้ากับค่านิยมของสังคมทำให้การจัดหลักสูตรของไทยไม่ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน

คำสำคัญ: การจัดการศึกษา พึ่งประสงค์ ประเทศไทย

Abstract

The study has been criticized Thailand's problems and failures that occurred. According to a report from the ranks of the World Economic Forum in the year 2555 - 2556 indicates that the quality of education the country ranked the last among the ASEAN countries have been ranked. In Thailand, more than 87 percent believe that education is ranked last in Thailand, ASEAN actually. The major cause of the problems that have accumulated over several arising from the curriculum teachers to access educational opportunities. The quality of students Thailand.

Thailand is a country where the cost of education is very high compared to other countries in Southeast Asia. But management has not improved much by the majority of the budget is devoted to basic education, with a low budget paste dissolved. Is applied to a point that should be developed. Or to manage each excess output quality is not worth it. If it has been less affected students get more opportunities as well. As a proportion rather than vocational education. In addition, although the budget for the Office of the Basic Education are numerous. But the problem of unequal opportunities between those with and those without a position. Looking more deeply to the highest levels of academic knowledge is deeply dependent on personnel management, budgeting or money management outsourcing is important. The budget does not understand the academic education aggressive deeply. Scholars have the opportunity to work deep into the development of quality education. And who understand the quality management system. Scholars all ideas The current thinking of educators in old age, and the development or quality demanded by throwing stones. And not me, I do not think the problem is that they pioneered the development of quality education seriously. The academic freedom or opinion frankly no chance to comment or suggestion, attended a joint public hearing. Including issues related to curriculum and instruction in basic education. Over the course

of Thailand is not conducive to development that meets the abilities of the students. When combined with the values of society, making the course of Thailand, without success to date.

Keyword : Education Desirable Thailand

บทนำ

ระบบการศึกษาไทยปัจจุบันตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 มีการจัดระบบการศึกษาขั้นประถมศึกษา 6 ปี (6 ระดับชั้น) การศึกษาขั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี (3 ระดับชั้น) และการศึกษาขั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี (3 ระดับชั้น) หรือระบบ 6-3-3

นอกจากนั้นระบบการศึกษาไทยยังจัดเป็นระบบการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ในการจัดระบบการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะไม่พิจารณาแบ่งแยกการศึกษาในระบบโรงเรียนนอกจากการศึกษานอกระบบโรงเรียน แต่จะถือว่าการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นเพียงวิธีการเรียนการสอน หรือรูปแบบของการเรียนการสอนที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Modes of learning” ฉะนั้น แนวทางใหม่คือสถานศึกษาสามารถจัดได้ทั้ง 3 รูปแบบ และให้มีระบบเทียบโอนการเรียนรู้ทั้ง 3 รูปแบบ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาฯ มาตรา 15 กล่าวว่าจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย คือ

(1) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

(2) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม เช่น การศึกษานอกโรงเรียน การฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ

(3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม หรือแหล่งความรู้อื่นๆ เปิดโอกาสให้ผู้สนใจสามารถเลือกเนื้อหาที่สนใจตรงกับความต้องการของตนเองและสามารถศึกษาในเวลาที่ไม่พลัดจากการกิจอื่นได้ เช่น การฟังบรรยายพิเศษ การศึกษาจากเอกสาร การเยี่ยมชมการสาธิต การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตหรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆ

สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษา

เดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้ระบบตามอธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงานการสอน และจะส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดได้ทั้ง 3 รูปแบบ

7Q ที่ควรรู้ (AQ CQ EQ IQ MQ PQ SQ)

AQ : Adversity Quotient

ความฉลาด ในการแก้ไขปัญหา คือมีความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวในการเผชิญปัญหาได้ดี และพยายามหาหนทางแก้ไขปัญหา เอาชนะอุปสรรคความยากลำบากด้วยตัวเอง ไม่ย่อท้อง่ายๆ จริงๆ แล้วความฉลาดในด้านนี้เริ่มก่อตัวขึ้นตั้งแต่เป็นเด็ก เพราะเด็กจะเรียนรู้วิธีการมองและจัดการปัญหาจากผู้ใหญ่รอบข้าง ว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาที่ต้องยอมจำนน เป็นโอกาสหรือเป็นเรื่องน่าท้าทาย แต่ก็อยู่ที่พ่อแม่ด้วยว่าจะเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกเผชิญกับการแก้ปัญหาด้วย ตัวเองหรือไม่

CQ : Creativity Quotient

ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ มีความคิด จินตนาการหรือแนวคิดใหม่ๆ ในรูปแบบต่างๆ เช่น การเล่น งานศิลปะ การประดิษฐ์สิ่งของ CQ จะสัมพันธ์กับเรื่องการเล่น ถ้าเด็กได้เล่นอย่างอิสระตามความชอบและเหมาะกับวัย เด็กก็จะมีความคิดสร้างสรรค์

การปลูกฝังเรื่องนี้จึงอยู่ที่พ่อแม่มีเวลา เล่นและทำกิจกรรมที่ส่งเสริมจินตนาการกับลูก เช่น การเล่นศิลปะ การหยิบจับของใกล้ตัวมาเป็นของเล่น การเล่านิทาน เป็นต้น

EQ : Emotional Quotient

ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นความสามารถในการรับรู้ เข้าใจอารมณ์ตนเองและผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์และยับยั้งชั่งใจตนเองและแสดงออกอย่างเหมาะสม รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักรอคอย รู้จักกฎเกณฑ์ระเบียบวินัย มีจิตใจร่าเริงแจ่มใส มองโลกในแง่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสังคม สถานการณ์รอบข้างได้ดี มีความคิดสร้างสรรค์ กระตือรือร้น มีแรงจูงใจ อยากประสบความสำเร็จ เห็นคุณค่าและเชื่อมั่นในตนเอง รายงานการศึกษาหลายชิ้นสรุปตรงกันว่า คนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตและอาชีพการงาน ซึ่งมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วไปล้วนแต่มี EQ ดีทั้งสิ้น และสิ่งที่น่าดีใจก็คือ EQ สามารถปรับเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาขึ้นได้ด้วยเหตุนี้คนจึงหันมาให้ความสำคัญกับ EQ กันมาก ว่ากันจริงๆ แล้ว EQ ค่อนข้างกว้างมาก น่าจะเป็นหัวข้อใหญ่ที่ครอบคลุม Q ต่างๆ ได้ทั้งหมด และพ่อแม่ น่าจะได้ประโยชน์มากที่สุด แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับว่าจะลงรายละเอียดในประเด็นต่างๆ มากน้อยแค่ไหน เพราะมีคนจำนวนไม่น้อยที่พอพูดถึง EQ ก็มักจะมุ่งไปที่การเป็นเด็กอารมณ์ดีซะมาก จนอาจมองข้ามรายละเอียดบางข้อที่มีประโยชน์กับเด็ก เช่น การปลูกฝังกฎเกณฑ์ระเบียบวินัย เด็กจะสามารถควบคุมตัวเองได้ต่อเมื่อพ่อแม่ฝึกระเบียบวินัยให้ รู้จักควบคุมลูก พูดง่ายๆ คือไม่ตามใจในเรื่องที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งพบความสัมพันธ์ว่า เด็กที่พ่อแม่สอนเรื่องระเบียบวินัยดีๆ มักจะเป็นเด็กซึ่งมี EQ ดีตามมา

IQ : Intelligence Quotient

ความฉลาดทางสติปัญญา เป็นความสามารถในการคิด วิเคราะห์ การคำนวณ การใช้เหตุผล การเชื่อมโยงปัจจัยที่มีผลต่อ IQ ส่วนหนึ่งเป็นสิ่งที่เราไม่สามารถควบคุมได้คือพันธุกรรม ส่วนที่สามารถควบคุมได้ คือภาวะโภชนาการ สภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสม จะเห็นว่าเราควบคุม IQ ได้เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ต่างจาก Q อื่นๆ ซึ่งควบคุมได้ง่ายกว่า เพราะเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูโดยตรง ปัจจุบันนักวิจัยยืนยันว่า IQ มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในชีวิต เช่น การทำงาน การเรียนแค่ 20% เท่านั้น

MQ : Moral Quotient

ความฉลาดทางศีลธรรม จริยธรรม คือมีความประพฤติดี รู้จักผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีจริยธรรม เป็นแนวคิดที่มุ่งตอบคำถามว่าการที่เราเป็นคนที่มี IQ ดี EQ สูง แต่ถ้ามีระดับคุณธรรมจริยธรรมต่ำก็อาจใช้ความฉลาดไปในทางที่ไม่ถูกต้องก็ได้ MQ จึงเน้นเรื่องการปลูกฝังความดีงามให้กับเด็ก ซึ่งตรงกับหลักศาสนาหลายศาสนาที่สอนให้คนเป็นคนดี เด็กที่มี MQ ดีมักเป็นเด็กเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจผู้อื่นและเมื่อโตขึ้นจะเป็นคนที่เข้ากับคนอื่นได้ง่าย การที่เด็กจะมี MQ เกิดขึ้นได้นั้นต้องเริ่มต้นจากการที่เด็กรู้จักถูกผิด สิ่งไหนควรทำไม่ควรทำ ซึ่งจะใช้วิธีการบอกด้วยคำพูดอย่างเดียวไม่ได้ ต้องแสดงให้เด็กเห็นอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่ไปกับการสอนด้วยจึงจะได้ผล

PQ : Play Quotient

ความฉลาดที่เกิดจากการเล่น เกิดจากความเชื่อที่ว่าการเล่นพัฒนาความสามารถของเด็กได้หลายด้าน ทั้งพัฒนาการด้านร่างกาย ความเฉลียวฉลาด ความคิดสร้างสรรค์ อารมณ์และสังคม PQ จึงเน้นให้พ่อแม่เล่นกับลูก ถึงกับมีคำพูดที่ว่าพ่อแม่เป็นอุปกรณ์การเล่นที่ดีที่สุดของลูก การที่พ่อแม่ให้ลูกขี่คอ เล่นจ๊ะเอ๋ เล่นซ่อนหา เล่นนิทาน สามารถสร้างเสริมพัฒนาการได้ดีกว่าของเล่นพัฒนาการแฉ่งๆ เพราะนอกจากพัฒนาการด้านร่างกายและสติปัญญาที่เกิดขึ้นแล้ว ลูกยังได้รับความรู้สึกอบอุ่น มีความสุขไปพร้อมกับคำสอน หลักคิดต่างๆ ที่สอดแทรกระหว่างที่เล่นด้วย

SQ : Social Quotient

ความฉลาดทางสังคมที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น เพราะมนุษย์ไม่สามารถอยู่คนเดียวได้ ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีน้ำใจเอื้ออาทรต่อเพื่อนร่วมสังคมด้วยกัน ไม่คิดว่าตนเองเหนือกว่าใคร ต้องมีใจเปิดกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น อีกทั้งต้องไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

การจัดการเรียนรู้วิถีพุทธ

คำสอนในพุทธศาสนา นับว่าเป็นปรัชญาในการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ ทั้งระดับโลกียธรรม และ ระดับโลกุตระธรรม ซึ่งได้รับการยอมรับจากทั่วโลก คำสอนต่างๆของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อพินิจพิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนแล้ว ล้วนแต่เป็นสัจธรรมทั้งสิ้น การศึกษาตามแนววิถีพุทธนั้น จึงเป็นการนำเอาหลักของ ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา และ ใช้หลักธรรมที่เป็นส่วนผลักดันการสร้างพัฒนาการทั้ง 6 ด้านมา

ใช้ เช่น องค์คุณพหุสูตร สร้าง IQ พรหมวิหารธรรม สร้าง EQ สัปปริสธรรม สร้าง MQ อธิบาธรรม สร้าง AQ สังคหวัตถุธรรม สร้าง SQ เป็นต้น

การจัดการเรียนรู้วิถีตะวันตก

ทฤษฎีที่นำมาประยุกต์ใช้ได้แก่ Montessori Education และ Project Approach โดยจะเน้นเรื่องการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะการคิด (Thinking skill)

วิธีการเรียนรู้แบบตะวันตกตามทฤษฎี Montessori Education เป็นจัดการเรียนการสอนแบบที่เป็นการจัดสภาพการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน โดยมีผู้สอนเป็นผู้จัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เหมือนบ้าน และเป็นผู้ให้การสนับสนุน ให้เสรีภาพแก่ผู้เรียน ให้คำปรึกษาและกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ให้ใช้จิตใจสัมผัสสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการและความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ของผู้เรียน และยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย การจัดการเรียนการสอนแบบวิถีตะวันตกนี้จะคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ จัดสิ่งแวดล้อมและอุปกรณ์ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกลไกผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า รู้จักควบคุมการทำงานด้วยตัวเอง เพราะทฤษฎีนี้ให้การเกื้อหนุนความเชื่อว่า ผู้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของตนเองและมีความสามารถที่จะซึมซับการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมได้

การจัดการเรียนรู้วิถีตะวันตกจะส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะดังนี้

ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตนเอง (Self-education / Auto-education) ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเข้าใจตนเองในการเลือกวิธีการเรียนรู้ เป็นผู้ใฝ่รู้

ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดีเพราะการเรียนรู้แบบวิถีตะวันตกได้สร้างโดยประสบการณ์จริงโดยการเลียนแบบชีวิตจริง

ผู้เรียนเรียนด้วยความสุข เพราะเป็นจัดการการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผู้เรียนได้เข้าสังคมกับเพื่อน โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้แบบวิถีตะวันตกที่มีความแตกต่างกันได้อยู่ร่วมกัน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นการเรียนที่มุ่งให้ผู้เรียนทำกิจกรรมจนสำเร็จด้วยตนเอง ไม่มีการแข่งขันเปรียบเทียบ จะรู้สึกท้าทายตนเอง ไม่เครียด ไม่เบื่อหน่ายการเรียน

ผู้เรียนมีสมาธิจากการทำงานที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ตรง

ผู้เรียนจะเจริญเติบโตตามธรรมชาติ เพราะการเรียนรู้วิถีตะวันตกให้ความสำคัญกับช่วงเวลาหลักของชีวิต การเจริญเติบโตทั้งทางสติปัญญาและจิตใจได้รับพลังอย่างเหมาะสม เกิดทักษะได้อย่างดี เช่น การเรียนรู้ภาษา การจัดของอย่างมีระเบียบ

ผู้เรียนมีบุคลิกภาพที่ดี คือ เป็นผู้กล้าคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง เป็นผู้รู้จักการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เป็นผู้รับผิดชอบ เป็นผู้รู้จักเข้าสังคม มีทัศนคติเชิงบวก และเป็นผู้มีสติปัญญาเหมาะสมตามวัย

ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ได้ดี เพราะได้รับการเตรียมตัวจากการเรียนรู้วิถีตะวันตกครอบคลุมทางด้านประสบการณ์ชีวิต ด้านประสาทสัมผัส และทางด้านวิชาการ

ผู้เรียนมีความเข้าใจธรรมชาติ เพราะได้รับการฝึกการสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในชีวิต เขาจะมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ

ผู้เรียนจะรู้จักคิดสร้างสรรค์ เพราะได้รับการส่งเสริมการคิดอย่างอิสระและการได้รับการยอมรับนับถือจากผู้ใหญ่

การจัดการเรียนรู้แนววิถีตะวันตกโดยใช้หลักทฤษฎี Project Approach เป็นการสอนแบบโครงการโดยทั่วไป คือการวางแผนกิจกรรมต่างๆตามหัวเรื่องที่ผู้สอนเล็ง เห็นว่าสำคัญและผู้เรียนควรรู้ เป็นการกำหนดแผนการสอนล่วงหน้า จึงมีการวางแผนการสอน กำหนดแนวคิด และสาระความรู้ซึ่งมีความสำคัญได้ นำมาประยุกต์ สามารถนำไปใช้ได้จริงในระบบการศึกษาของไทย ด้วยการให้โอกาสผู้เรียนได้ถามคำถามของตนเองและมีโอกาสสืบค้นหา คำตอบและ ทำกิจกรรมของตนเอง ซึ่งแนวการเรียนรู้วิถีตะวันตกนี้สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น แสดงออกอย่างมีจุดหมาย ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย โครงการที่พัฒนาโดยใช้แนววิถีตะวันตกอย่างมีคุณภาพนี้จะมีผลต่อจิตใจของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งผู้เรียนและผู้สอน ทำให้เกิดความสนใจไปพร้อมๆกัน

โดยจะเห็นว่าการสอนแบบโครงการแนววิถีตะวันตกเป็น วิธีการสอนรูปแบบหนึ่งที่ทำให้โอกาสผู้เรียนเรียนรู้โดยการสืบค้นหาข้อมูลอย่างลึกในหัวเรื่องเฉพาะ ที่ผู้เรียนสนใจ คุ้มค่าแก่การเรียนรู้ โดยปกติการสืบค้นจะทำโดยผู้เรียนกลุ่มเล็กๆ ที่อยู่ในชั้นเรียนหรือผู้เรียนทั้งชั้นร่วมกันหรือบางโอกาสอาจเป็นเพียงเด็กคนใดคนหนึ่งเท่านั้น หัวเรื่องที่ถูกละเลือกควรมีความหมายต่อชีวิตต่อตัวผู้เรียน และ ผู้สอนสามารถบูรณาการเนื้อหา ในการทำโครงการของผู้เรียนได้ด้วย ทั้งนี้ ลักษณะเด่นของโครงการแนววิถีตะวันตก คือการค้นหาคำตอบจากคำถามที่เกี่ยวกับหัวเรื่อง คำถามนี้อาจมาจากผู้เรียน จากผู้สอนหรือผู้สอนกับผู้เรียนร่วมกัน ผู้เรียนมีโอกาสที่จะวางแผนสืบค้นด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนช่วยเหลือการทำโครงการของผู้เรียนจะร่วมการวางแผนศึกษา และหรือสัมภาษณ์ผู้เรียน แก้ปัญหา แลกเปลี่ยนสิ่งที่ผู้เรียน เรียนรู้กับบุคคลอื่น ประโยชน์ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการเรียนรู้วิถีตะวันตกนี้ จะเห็นได้ชัดว่าผู้เรียนมีความกระตือรือร้นอยากรู้อยากเห็นสนใจจดจ่อในการเรียนรู้และกิจกรรมในหลักสูตรทั้งหมดได้ และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ คือ

1. ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะประยุกต์ใช้ทักษะที่มีอยู่ และเพิ่มความชำนาญในทักษะนั้นยิ่งขึ้น
2. แสดงให้เห็นถึงความสามารถและความถนัดของผู้เรียน
3. แสดงให้เห็นแรงจูงใจภายใน และความสนใจที่เกิดจากผู้เรียนในงานและกิจกรรมที่ทำ
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตัดสินใจว่าควรทำอะไร และผู้ใหญ่ยอมรับในความต้องการของผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้วิถีตะวันออก

ปรัชญาตะวันตก เน้นการค้นหาคำความจริงของโลก หมายความว่า ทุกสิ่งอย่างที่ต้องการสืบค้นจะต้องมีหลักฐานมายืนยันไม่ว่าจะเป็นกฎเกณฑ์หรือสถิติต่าง ๆ ที่ผู้รู้ทั้งหลายได้ใช้เวลาเกือบครึ่งชีวิตค้นหามาได้ แล้วความจริงของชีวิตที่ว่า จิงกลายเป็นวัตถุที่ต้องสัมผัสได้ด้วยตาเปล่าและความรู้สึกนึกคิด โดยลืมนึกว่า จิตวิญญาณแห่งชีวิตไปโดยสิ้นเชิง จิตวิญญาณที่วามันเป็นบ่อเกิดของชีวิต ไม่รวมถึง ความหมายที่แท้จริงของชีวิตว่าเรามีชีวิตเพียงด้านที่จับต้องได้จริงหรือ ความคิดที่ว่าชีวิตที่สมบูรณ์พร้อมต้องประกอบด้วยวัตถุปัจจัยทั้ง 4 อย่างเป็นอย่างน้อยเพื่อให้เพียงพอแก่การดำรงชีพในสังคมยุคใหม่ โดยลืมนึกว่าเมื่อครั้งที่ไม่มีความวิทยาศาสตร์ พวกเราสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยสิ่งใดหากไม่ใช่สัญชาตญาณเพื่อการมีชีวิตอยู่ บรรพบุรุษของเราต่างก็ใช้จิตวิญญาณในการนำพาห่มวลเพื่อนมนุษย์ให้สามารถดำรงพงศ์พันธุ์มาได้จนล่วงเข้าสู่ยุคศหัสวรรษใหม่ที่ชีวิตเรายังกระพือความอยากแห่งกามตัณหาโดยแท้ การสู้รบเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุที่ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นก็เพราะคนเราให้ความสำคัญกับความจริงเฉพาะด้านที่เป็นวัตถุเท่านั้น บทความนี้หาได้ใจมตีว่าปรัชญาตะวันตกเน้นเรื่องวัตถุสิ่งของ แต่เพียงต้องการให้ทุกคนได้เข้าใจว่าแท้ที่จริงแล้วความจริงของมนุษย์ยังต้องการหลักในการดำเนินชีวิตที่ถูกที่ควรมากกว่า ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของปรัชญาตะวันออกที่เน้นในเรื่องดังกล่าว

การยิ่วิถีแห่งปรัชญาตะวันออกมาเป็นแกนกลางในการนำพาการศึกษาไทยให้ก้าวผ่านช่วงเวลาอันทุกข์ยากนี้ไปได้ ความหลงอันเกิดจากการเดินตามชาติมหาอำนาจที่ไม่ได้มองถึงแก่นสารที่แท้จริงของจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์โดยแท้ ความงามอย่างตะวันออกคือเน้นคุณค่าของจริยวัตรอันงามงดงามจากภายในจิตใจ เมื่อการศึกษาเน้นคุณค่าของจิตใจเป็นหลักแล้ว ก็ย่อมจะเห็นความต้องการที่แท้จริงของลูกศิษย์ว่าชีวิตของเขาต้องการสิ่งใด บางครั้งหากยิ่งเรายัดเยียดความเป็นตะวันตกแล้วผลักไสความเป็นตะวันออกไปจากการกรอบความคิดทางการศึกษายุคใหม่จะยิ่งทำให้แนวทางของเราเกิดการบิดเบือนไปกันใหญ่

การจัดการเรียนรู้อิงกระแสสังคมนิยมไอ้ดอล

เนื่องจากปัจจุบันบริบททางสังคมมีผลกระทบต่อการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาของประเทศรวมถึงรูปแบบการจัดการศึกษาของไทยเป็นอย่างมาก เพราะเรื่องของสังคมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ ประกอบกับในปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการสื่อสารในรูปแบบสังคมโซเชียลมีเดีย ทำให้สังคมดั้งเดิมของไทยต้องมีการปรับปรุงตนเองหรือเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ความมั่นคงทางสังคมเริ่มถูกระทอนกระเทือนทั้งในลักษณะของสถาบันหลักในสังคม รวมไปถึงรูปแบบการจัดการการศึกษาในประเทศไทย วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคมจากแบบดั้งเดิม ถูกกระแสดจากสังคมตะวันตกแผ่ขยายเข้ามา ทำให้สถาบันการศึกษา มีผลกระทบเนื่องจากเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้จากโซเชียลมีเดีย ซึ่งผู้คนในปัจจุบันนิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นอย่างมาก จนมี คำว่าเน็ตไอ้ดอลเกิดขึ้น มีการเรียนรู้พฤติกรรมของ

เน็ตไอดอลเหล่านี้ผ่านทางสังคมออนไลน์ เรียกว่า สังคมนิยมไอดอล จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันมีผู้ให้ความสนใจการเรียนรู้กระแสสังคมไอดอล ขึ้นอย่างรวดเร็ว ความเชื่อและวัฒนธรรมในสังคมไทย จึงได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ในส่วนที่มีการปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลงไม่ทันก็เกิดปัญหาในทางสังคมติดตามมา เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาวัยรุ่น ปัญหายาเสพติด

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาสังคมให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันทั้งนี้ยังจำเป็นต้องอนุรักษ์และดำรงรักษาไว้ซึ่งสิ่งที่ดีงามและมรดกทางสังคมในส่วนที่แสดงความเป็นชาติและความเป็นไทยไว้อีกด้วย

การจัดการเรียนรู้วิถีไทย

หนังสือเรื่อง Place-Based Education in the Global Age: Local Diversity โดย David A. Gruenewald และ Gregory A. Smith ช่วยสนับสนุนทฤษฎีและวิธีการปฏิบัติให้แก่การศึกษาที่นำแนวการจัดการ ศึกษาแบบอิงสถานที่ (Place-Based Education) มาใช้จัดการศึกษาภายใต้บริบทท้องถิ่นที่มีความหลากหลายในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่เป็นแนวคิดทางการศึกษาที่ถือกำเนิดขึ้นมาใหม่ในยุคปฏิรูปการศึกษาทั่วโลก จุดประสงค์ของหนังสือคือ การให้ข้อมูล อธิบายโมทัศน์ และกระตุ้นให้ผู้อ่านตระหนักถึงเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่แท้จริง รวมทั้งการเสนอแนวคิดที่เน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ซึ่งผู้เขียนแนะนำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปหลักสูตรและการ จัดการศึกษาควรอ่านเพื่อจะได้เกิดความหวังและแรงบันดาลใจในการพัฒนาโลกใบนี้ ให้น่าอยู่ร่วมกัน

บทสรุป

รูปแบบการจัดการศึกษาที่พึงประสงค์ในประเทศไทยนั้น โดยรวมการศึกษาไทยยังคงต้องมีรูปแบบดั้งเดิมและประยุกต์โดยมีปัจจัยในด้านต่าง เช่น บุคคล สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และเวลารวมถึงแนวทางการศึกษาในแบบแผนตะวันตกเป็นปัจจัยเสริมแต่รูปแบบการจัดการการศึกษาในประเทศไทยนั้นยังคงต้องมีการกำหนดรูปแบบทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

1. การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน ซึ่งการศึกษารูปแบบนี้จัดในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น สามารถจัดการศึกษาในชั้นเรียนหรือเป็นการศึกษาทางไกล

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่ยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาการศึกษา การวัดและประเมินผลโดยคำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา

และความต้องการของแต่ละบุคคล เช่น การศึกษานอกโรงเรียน การฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษานี้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส สามารถศึกษาได้จากบุคคล สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ การศึกษาแบบนี้มีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้สนใจสามารถเลือกเนื้อหาที่สนใจตรงกับความต้องการของตนเองและสามารถศึกษาในเวลาที่ปลอดจากภารกิจอื่นได้ เช่น การฟังบรรยายพิเศษ การศึกษาจากเอกสาร การเยี่ยมชมการสาธิต การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตหรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆ

การศึกษาทั้ง 3 ระบบ เป็นวิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งสามารถนำไปพัฒนาชีวิตและสังคมจึงต้องมีการผสมผสานการศึกษาทั้ง 3 ระบบเข้าด้วยกัน กล่าวคือ บุคคลเรียนรู้การศึกษาตามอัธยาศัยตั้งแต่เกิดโดยการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และการเรียนรู้ อยู่ร่วมในชุมชน รวมถึงการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ จึงสรุปได้ว่าการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย การเชื่อมโยงการศึกษาทั้ง 3 ระบบให้เกิดประโยชน์สูงสุดจึงเหมาะกับการจัดการศึกษาที่พึงประสงค์ในประเทศไทยอย่างแท้จริง.

เอกสารอ้างอิง

- วัฒนา สัมผัสกัน. (2539). การพัฒนารูปแบบการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อสร้างเสริม
การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุฎิปบัณฑิต จุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรพันธ์ พูลพันธ์ และคำแก้ว ไกรสรพงษ์. (2543) . การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย :
ตามแนวคิดมอนเตสซอรี่. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Tui Sakrapee. (2557) ข่าวการศึกษา. ค้นเมื่อ 1 กันยายน 2559. จาก <https://blog.eduzones.com/magazine/133608>
- Pitak Khiewkhao. (2555) ระบบการ ศึกษาไทย. ค้นเมื่อ 1 กันยายน 2559. จาก https://wiki.stjohn.ac.th/groups/poly_electronics/wiki/5fcd2/
- Katz, L.G. and Chard ,S.C.(1994). Engaging children’s mind: The project approach.
New Jersey: Ablex.
- Gruenewald, D.A. & Smith, G.A. (2008). Place-Based Education in the Global Age:
Local Diversity. New York : Lawrence Erlbaum Associates.